

RAPPORT DE CONTROLE DE TRANSMISSION

HEURE: 24/04/2002 11:26
NOM : CONSEIL DE L'EUROPE
FAX : 03-88-41-27-81
TEL : 03-88-41-33-88

DATE, HEURE
NUMERO/NOM FAX
DUREE
PAGE(S)
RESULT
MODE

24/04 11:25
*8044366344-00034934120738
00:01:49
03
OK
STANDARD
ECM

u^o 22

Per "Nous Horizons"

Anniversari ~~del~~ Repubblica
del PSU

LES FAROLES DE LA RAMBLA

JORDI SOLÉ TURA

Quan el PSUC encara era il.legal, una de les nostres discussions era la del moment i la forma d'aparèixer en públic per damunt de la vigilància policial i de totes les barreres acumulades pel franquisme. Un dels companys propugnava una i altra vegada la tàctica de pujar a les faroles i arengar el públic que segur que es reuniria amb l'aldarull. Sempre que el sentia li feia broma, però en el fons m'inquietava perquè mai no m'havia fet gràcia allò d'enfilat-me com els micos. Però aquell Dissabte de Glòria, quan la Teresa Eulàlia i jo vam sentir per la ràdio la gran notícia de la legalització del P.C.E. i vam baixar a una Rambla que esperavem veure plena de companys que saltaven i ballaven i, efectivament hi eren i ho feien, de cop i volta em vaig sentir empès i enfilat per desenes i desenes de braços cap a dalt d'una de les faroles del capdamunt de la Rambla i llançat a fer un discurs agafat amb una mà, com si fos el pal d'una bandera. Naturalment era un discurs que el vent s'emportava però aquella gernació el recuperava, el refeia i tot anava a parar a un sol embat: els comunistes erem legals i, com a tals, sortiem de la fosca i ens enfilavem cap a uns nou horitzons. Certament, només era legal el P.C.E. i el P.S.U.C. encara no, però des d'aquell moment ningú no ens podia tancar en la fosca de la il.legalitat.

Allò era el que ens crèiem, però ben aviat vam conèixer una altra angoixa, la del temps que passava sense que el P.S.U.C. fos legalitzat mentre les primeres eleccions de la democràcia s'apropaven. Quan ho va ser,finalment, no vam pujar a les faroles de la Rambla perquè la pluja ens va salvar però, sobretot, perquè ja treballavem més per construir el futur immediat -- començant per les eleccions -- que per fer de Tarzans remullats.

Aquells moments d'entusiasme ho eren de veritat però portaven al damunt una càrrega difícil de suportar i que les primeres eleccions van començar a ensenyar. El PSUC havia estat a la Catalunya del general Franco la força més agosarada i més soferta. Quan es van conèixer els resultats d'aquelles eleccions decisives, el lideratge de la clandestinitat es va trencar i el resultat era evident: el P.S.U.C tenia un excel.lent resultat, era evident que a Catalunya guanyava l'esquerra, amb un magnífic resultat del P,S.C. pero tambe era evident que el PSUC no era ni seria la força catalana principal i que a la resta d'Espanya el PCE es convertia en un tercer partit, a gran distancia d'una nova dreta, la UCD, i d'un PSOE

renovat. La conclusió era evident: a Catalunya el PSUC potser podria participar, como a segon partit, en un govern català d'esquerra. A la resta d'Espanya, el PCE era condemnat a l'oposició.

Certament, l'un i l'altre van participar en las primeres accions institucionals de la democràcia – com els Pactes de la Moncloa i la Constitució- juntament amb las principals forces del centre-dreta, del socialisme i dels nacionalismes, però no com elements principals. Jo mateix, com a representant del PCE i del PSUC, vaig participar activament en l'elaboració de la Constitució, però en cap moment vaig poder imposar una majoria contra el parer del principals grups de la ponència constitucional. Afortunadament, vam saber crear entre tots un clima i una manera de fer basada en la concòrdia i en les majories globals, procurant sempre no deixar de banda cap dels grups que representavem. Però la capacitat de pressió del PCE-PSUC tenia uns limits molt clars.

Tot el que va passar després és prou conegut i no crec que jo ho hagi de recordar en aquest espai. Amb el temps i les baralles, em vaig allunyar del P.S.U.C., com ho van fer tants i tants dels seus membres. Però haig de dir que sempre m'he sentit orgullós dels anys que hi vaig passar com a membre d'un col·lectiu ple d'esperances que va lluitar molt per una Catalunya nova i progressista. Mirant amb calma el passat hi trobo de tot: grans esperances i dures realitats, companys i companyes de tota la vida, gent que em va fer molt mal i gent que potser es va sentir ferida per mi. Però quan examino el conjunt el dono per ben treballat: entre aquells anys i els anys de després, des d'una fase de la vida fins a l'actual no he sentit cap trencament total ni definitiu. Simplement he viscut en col·lectius que han lluitat contra les injustícies, que s'han equivocat sovint però que mai no han renegat del passat, ni dels amics i les amigues. I això ho val tot.

LES FAROLES DE LA RAMBLA

JORDI SOLÉ TURA

Quan el PSUC encara era il.legal, una de les nostres discussions era la del moment i la forma d'aparèixer en públic per damunt de la vigilància policial i de totes les barreres acumulades pel franquisme. Un dels companys propugnava una i altra vegada la tàctica de pujar a les faroles i arengar el públic que segur que es reuniria amb l'aldarull. Sempre que el sentia li feia broma, però en el fons m'inquietava perquè mai no m'havia fet gràcia allò d'enfilar-me com els micos. Però aquell Dissabte de Glòria, quan la Teresa Eulàlia i jo vam sentir per la ràdio la gran notícia de la legalització del P.C.E. i vam baixar a una Rambla que esperavem veure plena de companys que saltaven i ballaven i, efectivament hi eren i ho feien, de cop i volta em vaig sentir empès i enfilat per desenes i desenes de braços cap a dalt d'una de les faroles del capdamunt de la Rambla i llançat a fer un discurs agafat amb una mà, com si fos el pal d'una bandera. Naturalment era un discurs que el vent s'emportava però aquella gernació el recuperava, el refeia i tot anava a parar a un sol embat: els comunistes erem legals i, com a tals, sortiem de la fosca i ens enfilavem cap a uns nou horitzons. Certament, només era legal el P.C.E. i el P.S.U.C. encara no, però des d'aquell moment ningú no ens podia tancar en la fosca de la il.legalitat.

Allò era el que ens crèiem, però ben aviat vam conèixer una altra angoixa, la del temps que passava sense que el P.S.U.C. fos legalitzat mentre les primeres eleccions de la democràcia s'apropaven. Quan ho va ser,finalment, no vam pujar a les faroles de la Rambla perquè la pluja ens va salvar però, sobretot, perquè ja treballavem més per construir el futur immediat -- començant per les eleccions -- que per fer de Tarzans remullats.

Aquells moments d'entusiasme ho eren de veritat però portaven al damunt una càrrega difícil de suportar i que les primeres eleccions van començar a ensenyar. El PSUC havia estat a la Catalunya del general Franco la força més agosarada i més soferta. Quan es van conèixer els resultats d'aquelles eleccions decisives, el lideratge de la clandestinitat es va trencar i el resultat era evident: el P.S.U.C tenia un excel.lent resultat, era evident que a Catalunya guanyava l'esquerra, amb un magnífic resultat del P,S.C. pero tambe era evident que el PSUC no era ni seria la força catalana principal i que a la resta d'Espanya el PCE es convertia en un tercer partit, a gran distancia d'una nova dreta, la UCD, i d'un PSOE

renovat. La conclusió era evident: a Catalunya el PSUC potser podria participar, como a segon partit, en un govern català d'esquerra. A la resta d'Espanya, el PCE era condemnat a l'oposició.

Certament, l'un i l'altre van participar en las primeres accions institucionals de la democràcia – com els Pactes de la Moncloa i la Constitució- juntament amb las principals forces del centre-dreta, del socialisme i dels nacionalismes, però no com elements principals. Jo mateix, com a representant del PCE i del PSUC, vaig participar activament en l'elaboració de la Constitució, però en cap moment vaig poder imposar una majoria contra el parer del principals grups de la ponència constitucional. Afortunadament, vam saber crear entre tots un clima i una manera de fer basada en la concòrdia i en les majories globals, procurant sempre no deixar de banda cap dels grups que representavem. Però la capacitat de pressió del PCE-PSUC tenia uns limits molt clars.

Tot el que va passar després és prou conegut i no crec que jo ho hagi de recordar en aquest espai. Amb el temps i les baralles, em vaig allunyar del P.S.U.C., com ho van fer tants i tants dels seus membres. Però haig de dir que sempre m'he sentit orgullós dels anys que hi vaig passar com a membre d'un col·lectiu ple d'esperances que va lluitar molt per una Catalunya nova i progressista. Mirant amb calma el passat hi trobo de tot: grans esperances i dures realitats, companys i companyes de tota la vida, gent que em va fer molt mal i gent que potser es va sentir ferida per mi. Però quan examino el conjunt el dono per ben treballat: entre aquells anys i els anys de després, des d'una fase de la vida fins a l'actual no he sentit cap trencament total ni definitiu. Simplement he viscut en col·lectius que han lluitat contra les injustícies, que s'han equivocat sovint però que mai no han renegat del passat, ni dels amics i les amigues. I això ho val tot.

treball

LA REVISTA D'INICIATIVA PER CATALUNYA VERDS

Publicació fundada el 1936 com a òrgan central del Partit Socialista Unificat de Catalunya

3 de maig de 1977 - 3 de maig de 2002

25 anys de la legalització del PSUC

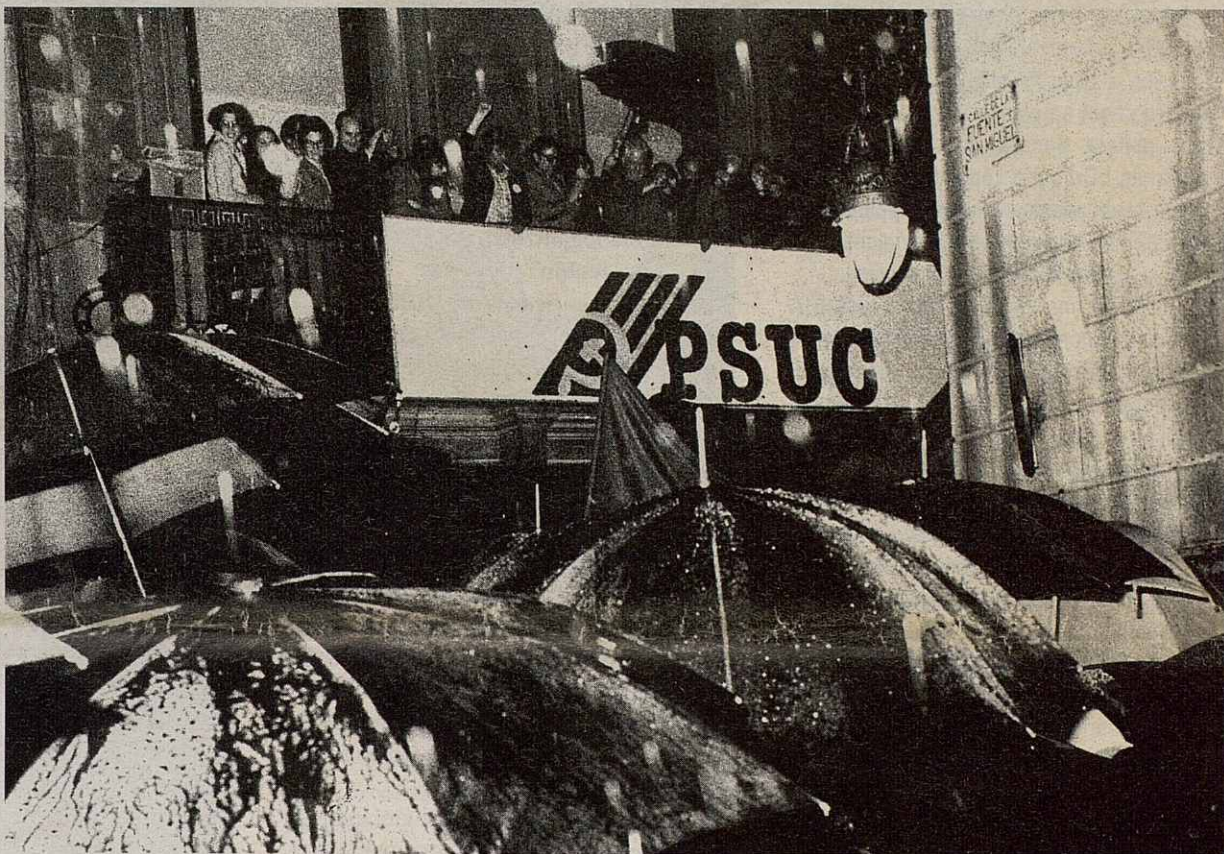
Iniciativa per Catalunya Verds ha volgut celebrar els 25 anys de la legalització del PSUC amb un acte públic a la mateixa seu nacional d'ICV i Comitè Central del PSUC, on es va celebrar la legalització el 3 de maig de 1977; amb la presentació de la web del PSUC, que es pot consultar a partir d'ara www.psuc.es i amb el número especial de Treball que teniu a les mans. Hem cregut oportú i necessari celebrar els 25 anys amb les aportacions de persones que hi van tenir un protagonisme destacat.

La legalització del PSUC i del PCE va ser un dels elements rupturistes de la transició. El franquisme havia fet de l'anticomunisme la seva raó de ser, de fet es continuava especulant, després de la mort de Franco, amb la possibilitat d'excloure els comunistes del joc democràtic. Si el PCE i el PSUC no haguessin participat a les primeres eleccions democràtiques aquestes haguessin estat qüestionades, tant a Espanya com a Europa. La legalització de les forces que d'una manera més ferma i constant es van oposar al franquisme, i que gaudien per aquet fet d'una enorme legitimitat social, es van convertir en la mesura de la sinceritat del canvi democràtic.

La legalització també va tenir el seu cost polític i simbòlic pel PSUC i el PCE, l'acceptació de la monarquia i de la bandera monàrquica. El canvi polític no es produïa tal i com s'havia desitjat i previst, la correlació de forces a la societat espanyola no ho feia possible. L'anomenada transició no hagués estat el mateix sense la lluita dels comunistes, la seva lluita va fer possible el règim democràtic i constitucional tal i com avui el coneixem. Sens dubte el resultat final hagués estat diferent, en termes de conquestes democràtiques, si el PCE i el PSUC no haguessin estat legalitzats o si s'haguessin exclòs per decisió pròpia d'aquell procés.

L'arrelament del PSUC a Catalunya va permetre als comunistes ser la força més votada les eleccions del 15 de juny de 1977, doncs els socialistes anaven en coalició. El panorama polític català estava clarament dominat per les esquerres, a Catalunya es vivia un ambient rupturista que explica el retorn del president Tarradellas, la recuperació de l'Estatut. El Govern de Madrid i de la dreta catalana van fer tots els possibles per evitar que Catalunya es consolidés com la taca roja.

L'editorial de *Treball*, de 2 de maig expressava d'aquesta manera l'alegria per la legalització: "Proclamem la recuperació del nostre dret a l'existència legal. Partidaris de la reconciliació entre tots els catalans i tots els espanyols, volem contribuir a enterrar definitivament la guerra civil i a guanyar plenament les llibertats polítiques i nacionals. Durament discriminats, il·legals fins avui, exigim la fi de les discriminacions i de les il·legalitats d'altres. Des de la llibertat d'acció difícilment conquerida, mantenim ben enlaire la bandera de l'amnistia i de la llibertat dels qui resten encara a les presons víctimes de l'arbitrarietat i la repressió. Profundament arrelats en el poble, proclamem en veu alta el dret de Catalunya a l'autonomia i l'autogovern. Fidels a la nostra inequívoca voluntat unitària, manifestem el reconeixement al conjunt de l'oposició catalana per la seva defensa del nostre dret a la legalitat i refermem la nostra disposició a mantenir i reforçar la unitat per tal d'aconseguir, en un clima de civisme i convivència, la culminació del procés democràtic". ■

Militants i simpatitzants del PSUC van desfermar la seva alegria la nit del 3 de maig de 1977. Així ho van expressar davant la seu del carrer Ciutat. Entre ells es pot veure Miguel Núñez, Gregori López Raimundo i Antoni Gutiérrez Díaz (foto superior) i a la mateixa plaça de Sant Jaume (foto inferior).

Ja podeu visitar www.psuc.es

Divuit mesos d'incertesa

La matinada del 20 de novembre de 1975 Franco moria al seu llit de la residència sanitària de La Paz a Madrid. Setmanes abans, s'havien executat les darreres sentències de mort. Així doncs, el vell cabdill se'n va anar tal com va venir i va viure: envoltat de sang.

El gairebé any i mig que transcorre entre la desaparició del "Generalísimo" i la legalització dels comunistes, que durant 40 anys van ser la bèstia negra del règim, va estar plens d'incerteses. D'un pas endavant i dos enrere.

Trobem actituds aperturistes com la tolerància cap a manifestacions en favor de les llibertats, la commemoració pública de l'Onze de Setembre, l'edició de l'Avui, el primer diari en català des del 1939, o la formació dels embrions del que serien els partits polítics. Però les presons seguiran plenes d'antifranquistes - la policia encara detindrà Santiago Carrillo i Gregorio López Raimundo, tot i que seran posats en llibertat ràpidament i reprimirà amb duresa el moviment obrer en les seves lluites reivindicatives.

Seran uns mesos en els quals ETA seguirà colpejant amb força els elements més significatius del règim franquista, especialment la judicatura i l'estament militar; a les seves accions terroristes s'hi afegiran altres organitzacions armades d'extrema esquerra com els GRAPO i el FRAP. Per la seva banda, l'ultradreta també sembrarà el terror entre els sectors més progressistes, sovint sota el mantell protector dels aparells repressius de l'Estat. Falangistes, excomabaments, membres de Fuerza Nueva, els "guerrilleros" de Cristo Rey... arribaran a creure's de debò que el carrer és seu. Temen perdre els privilegis i temen, sobre tot, haver de respondre pels crims comesos durant quatre decennis.

Però malgrat els molts pals que es poguessin posar a les rodes, la decidida voluntat popular d'avançar cap a un sistema democràtic i de llibertats van aplanar el camí per a la legalització del PCE, primer, i dies més tard del PSUC. Enrere deixaven un reguitzell d'exiliats, de morts i de repressaliats.

1975

20 de novembre: Mor el general Franco
22 de novembre: Joan Carles de Borbó és coronat rei d'Espanya

1 de desembre: es constitueix el Consell de Forces Polítiques de Catalunya. El PSUC hi serà representat per Gregorio López Raimundo i Josep Solé Barberà.
10 de desembre: Primer acte públic del PSUC a la Universitat de Barcelona, amb la intervenció d'Isidor Boix.

1976

Gener: CCOO convoca vagues per reivindicar millores laborals i salarials.

Febrer: Se succeixen les mobilitzacions obreres a Barcelona, Madrid i País Basc. A Barcelona l'Assemblea de Catalunya convoca una manifestació amb el lema "Llibretat, Amnistia i Estatut d'Autonomia". Les autoritats toleren un míting del PSUC a Terrassa, però sense les sigles ni la simbologia del Partit.

5 de març: Vaga general a Euskadi. A Vitòria moren 5 manifestants per l'acció repressiva de la policia. El ministre de Governació, Manuel Fraga Iribarne, encunya l'expressió "la calle es mía".

... I per fi vam recuperar la llibertat

Laia Berenguer

Membre del Comitè Central

El dia 3 de maig de 1977 fou legalitzat el Partit Socialista Unificat de Catalunya i precisament era la Setmana Santa. Recordo que després de tants anys de dictadura franquista la notícia m'emplenava el cor d'una alegria desbordant, teníem llibertat de parlar i de pensar sense el temor que la policia pogués detenir-nos. Les llibertats que ens havien segrestat els generals feixistes eren recuperades.

Amb la legalització del PSUC també van ser legalitzades les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya de les quals jo formava part. Lluitàvem amb la il·lusió de poder guanyar la guerra; nosaltres, les dones de les Joventuts, vam estar presents a tots els fronts, treballàvem en muntatge de material de guerra, cosíem roba per al front, fèiem les feines que havien deixat els homes per anar al front, conduïem els tramvies a Barcelona, treballàvem en els hospitals de sang, a la terra, cuidàvem les criatures, fèiem de mestres a les escoles. És molt ignorada la nostra aportació a la guerra, però la nostra feina a la rereguarda va ser bàsica per al bon funcionament dels nostres pobles i ciutats.

L'alegria tenia una part amarga; el record de les companyes i companys que s'havien quedat pel camí i que mai podrien gaudir d'aquestes llibertats que ells tan aferrissadament havien defensat. El PSUC era referència obligada durant el franquisme de pràcticament tots els antifranquistes.

Tornar a començar

El PSUC començava a caminar, havíem d'organitzar-nos, l'oferta política en una societat hereva del franquisme; havíem de treballar fermament per fer possible que els ciutadans de Catalunya poguessin comprendre la importància que tenien les primeres eleccions democràtiques i que ja seria el poble qui triés els seus representants a totes les institucions. No era fàcil, però les nostres il·lusions van abatre tots els obstacles.

Crec que puc dir en veu alta que els càrrecs polítics del PSUC hem donat una lliçó a tot arreu amb la nostra responsabilitat, honestat i dedicació, ja que mai hem estat titulars en els mitjans de comunicació per escàndol de corrupció o de frau (no tots els partits poden dir el mateix).

Crec que la meua generació ha complert amb escreix la seva feina. Avui, hi ha una societat ben diferent de la que deixaren els feixistes, amb dues generacions crescudes a les escoles franquistes sembla que res els importi encara que aprofiten els canvis socials i les llibertats que els hem donat regalades.

Com dona d'esquerres he lluitat i

Tenderol de l'organització de banca del PSUC, davant d'El Corte Inglés de la Plaça Catalunya

lluito aferrissadament, formo part de les dones del 1936. La nostra missió és la recuperació de la memòria històrica, cosa que també fem a l'Associació de Expresos Polítics.

Les dones donem xerrades a les facultats, instituts, centres culturals, centres cívics i a tot arreu on ens ho dema-

Puc dir en veu alta que els càrrecs polítics del PSUC hem donat una lliçó a tot arreu amb la nostra responsabilitat, honestat i dedicació, ja que mai hem estat titulars en els mitjans de comunicació per escàndol de corrupció o de frau.

nen. És un plaer veure l'interès dels alumnes i molts professors per conèixer la nostra història més recent, ens escolten amb una atenció realment admirable. En el col·loqui final tots es queixen que mai ningú no els ha dit res del que va passar i solament ho podem explicar els que vam viure la terrible repressió, presons, tortures, afusellaments i vexacions personals. I nosaltres ens sentim amb l'obligació que coneguin el terror dels 40 anys de dictadura.

Aquest serà el nostre llegat. Vull creure que estarà en bones mans, i encoratgem es nois i noies joves que continuïn la nostra feina perquè no es perdi el sacrifici de tants milers d'homes i dones que han donat la seva vida en defensa de la democràcia i la llibertat.

El PSUC sempre ha estat a la davantera d'aquesta lluita, hem donat el millor de nosaltres, moltes vegades ho hem pagat amb presó i afusellaments.

Fidels a la nostra lluita per la recuperació dels nostres drets, l'any 1973 en la caiguda de l'Assemblea de Catalunya vàrem ser detinguts 113 ciutadans i ciutadanes. I com sempre el Partit Socialista Unificat de Catalunya hi teníem majoria absoluta.

Vosaltres, les generacions joves, sou la nostra esperança perquè molts creieu, com nosaltres, que un altre món és possible. ■

3 de maig de 1977, que no s'oblidi

Federico Melchor, Sartorius, Leonor Bornao, A. López Salinas i José Sandoval a la sortida del Ministeri de Governació després d'entregar els estatuts del PCE

Leonor Bornao

Exdirigent del PCE i del PSUC

En recordar els moments històrics de la legalització del PCE i el PSUC el que primer em ve a la memòria (ja vivia a Madrid) és aquella extraordinària explosió d'alegria que va provocar la notícia. La tele acabava d'anunciar-ho però no ho acabàvem de creure. Baixant per la Castellana, camí del minúscul local que teníem al carrer Peligros era emocionant contemplar centenars de cotxes amb banderes roges. Ens abraçàvem sense conèixer-nos, la gent ens aturava per donar-nos l'enhorabona.

Aquest ambient carregat d'emoció i de goig tenia un profund significat: Es posava fi als interminables anys de dictadura durant els quals, dia a dia, milers de comunistes van donar el millor d'ells mateixos, inclosa la vida, per retornar a Espanya un règim democràtic.

Era evident que la democràcia sense la legalització del PCE i del PSUC no hauria estat ni plena ni autèntica. Per això vàrem desplegar totes les nostres energies i capacitat política perquè no s'exclougués els comunistes dels canvis polítics com algú desitjava. Sabíem que d'això depenia el contingut i el futur de la democràcia a Espanya.

La força política, responsable i organitzada que representàvem els comunistes en aquells moments de canvis decisius es va posar de manifest amb motiu de l'assassinat dels nostres camarades

■ **Sense la participació del PCE i del PSUC en el procés de canvis polítics que s'acostaven, la democràcia espanyola no hauria estat autèntica.**

■ **Sabíem molt d'organitzar la lluita clandestina: reunions, propaganda, documents falsos... però vam haver de crear de pressa i corrents tot un aparell electoral.**

advocats del carrer Atocha. Els nostres cors sagnaven de dolor davant d'aquell crim execrable, però contenint la nostra ràbia vàrem saber mobilitzar tota la nostra organització i milers de madrilenys i madrilenyes en una manifestació de dol multitudinària i pacífica, donant un gran exemple de maduresa política i demostrant en la pràctica qui érem als qui enca-

ra desconfiaven de nosaltres.

Vàrem haver d'aprendre a fer tasques pròpies d'una situació radicalment diferent. Havíem passat de la dictadura a una democràcia... Sabíem molt de reunions clandestines, de repartiment de propaganda, de documentacions falses... però vàrem haver de seguir cursos accelerats per aprendre a preparar les primeres eleccions.

L'entusiasme ajudava a superar totes les dificultats i vivíem tots els dies experiències noves. Per exemple, participar en la redacció de la Constitució. No oblidaré mai l'emoció que vaig sentir quan per primera vegada a la meua vida vaig introduir la papereta de vot a l'urna, o el dia que, formant part d'una delegació del PCE, vàrem anar al Ministeri de Governació a dipositar els estatuts del Partit, o aquell altre moment, quan encara no estàvem legalitzats, que vàrem rebre Berlinguer i Marchais que venien a Madrid per assistir a la cimera eurocomunista... a manifestar-nos la seva solidaritat.

És una llàstima que els límits que imposa un breu article no permetin explicar més coses i plasmar en el paper experiències personals i col·lectives d'aquells anys decisius.

No vull acabar sense enviar als meus innombrables camarades catalans, amb els quals vaig compartir lluites i esperances, encara que no vaig estar amb ells quan la legalització del PSUC, una forta i fraternal abraçada de qui vau conèixer primer amb el nom de Teresa, després amb el d'Àngels i per últim, gràcies a la llibertat, amb el meu: Leonor. ■

4 d'abril: Fússió de les organitzacions opositores Junta Democrática i la Plataforma Democrática, donant pas a Coordinación Democrática i advocant per una "ruptura pactada".

9 de juny: Les Corts aproven la Llei d'associacions polítiques; però en no reformar-se el Codi Penal, el partits segueixen essent prohibits.

1 de juliol: Dimiteix el president del Govern, l'immobilista Carlos Arias Navarro.

3 de juliol: El Rei nomena Adolfo Suárez - un buròcrata del règim- com a president del Govern.

10 de setembre: Suárez presenta el Projecte de Reforma política. Com a reacció, dimiteix el general Fernando de Santiago, vicepresident per a Afers de Defensa. El seu substitut serà el general Manuel Gutiérrez Mellado.

11 de setembre: Se celebra a Sant Boi la primera Diada de Catalunya (les autoritats havien instant a suprimir el terme "Nacional") des de la Guerra Civil, hi assistiran més de 100.000 persones.

8 d'octubre: El Consejo Nacional del Movimiento aprova el Projecte de Reforma política.

18 de novembre: Les Corts franquistes, reunides en plenari, aproven el Projecte amb 425 vots afirmatius, 59 negatius i 13 abstencions.

23 d'octubre: Coordinación Democrática estableix acords de col·laboració amb plataformes d'oposició a Catalunya, Canàries, País Valencià i Galícia. Es crea la Plataforma de Organizaciones Democráticas.

10 de desembre: Santiago Carrillo (encara clandestí) fa una roda de premsa a Madrid, amb la presència de Gergorio López Raimundo en representació del PSUC, reclamant el dret dels comunistes a participar en unes hipotètiques eleccions legislatives.

15 de desembre: El Projecte de Reforma política és aprovat en referèndum pel 94% dels votants (només poden votar les persones majors de 21 anys). Socialistes i comunistes van defensar l'abstenció. Comencen a retornar els exiliats.

1977

24 de gener: Un grup de pistolers d'extrema dreta assassina a sang freda a cinc advocats laboralistes en el seu despatx del carrer Atocha a Madrid. En l'enterrament, el PCE mostra el seu poder de convocatòria i el desig d'un canvi pacífic.

Febrer: Comença el procés de registre i legalització dels partits polítics. Els comunistes i republicans queden inicialment exclosos.

27 de febrer: Carrillo s'entrevista amb Suárez i accepta la forma monàrquica de l'Estat i la bandera bicolor. El debat polític ja no era entre Monarquia o República, sinó entre Dictadura o Democràcia.

17 de març: El Govern decreta l'amnistia per als presos polítics.

9 d'abril: Es legalitza el Partit Comunista d'Espanya. Automàticament dimiteix el ministre de Marina, l'almirall Pita de Veiga. Els sector més reaccionaris parlen de "traïció" a l'esperit del 18 de juliol de 1936.

28 d'abril: Es legalitzen els sindicats UGT, CNT i CCOO.

3 de maig: El registre de partits polítics del ministeri de Governació dona llum verda a la legalització del Partit Socialiste Unificat de Catalunya. Treball tornarà vendre's als quioscs, essent-ne director en Joan Busquets.

Hereus de Pujol, o hereus del PSUC?

Jaume Bosch

Vicepresident d'ICV

El 14 d'abril és una data assenyalada per a qualsevol demòcrata: es commemora l'adveniment de la República. És per això que considero positiu que enguany ERC i ICV hagin escollit aquest dia per celebrar actes destacats: els primers, la proclamació del seu candidat a la Presidència de la Generalitat; els segons, la inauguració al Fossar de la Pedrera de Montjuïc, a Barcelona, d'un monòlit en record dels homes i dones del PSUC morts en defensa de les llibertats durant la guerra civil i la dictadura franquista.

Però ha volgut la casualitat que en aquests actes, i de forma gairebé simultània, s'hagin reivindicant dues herències polítiques. A la mateixa hora que Joan Saura, d'ICV, es reclamava hereu de la tradició del PSUC, en Josep Lluís Carod Rovira optava "sense ambigüitats, per recollir l'herència del pujolisme". Dues maneres d'entendre la política, dues opcions presentades davant la ciutadania.

No cal dir que parteixo del respecte a qualsevol proposta que es proclami continuadora d'una tradició democràtica, com ho és, sense cap mena de dubte, el pujolisme. Però des de l'esquerra, considero legítim reflexionar críticament sobre l'anunci efectuat per ERC.

ERC: justificar el propi passat

És evident que la intenció de Carod és esgarrapar vots de l'electorat convergent, presentant l'actual CiU com a presonera involuntària del PP. Alhora, definint la Convergència dels primers anys com a progressista justifica la pròpia història de l'ERC liderada per Heribert Barrera que va lliurar a Jordi Pujol la Presidència de la Generalitat l'any 1980.

Però on era o fins quan va durar el suposat caràcter progressista d'aquella Convergència, més enllà de la bona fe d'alguns dels seus fundadors, com

El PSUC es presenta en societat amb un emblemàtic cartell

■ Mentre Joan Saura es reclama hereu de la tradició del PSUC, Carod Rovira reivindica l'herència del pujolisme: dues maneres d'entendre la política.

■ L'evolució d'ERC cap al centre deixa a altres forces la responsabilitat d'omplir de contingut l'espai de l'esquerra nacional, proper al llegat històric del PSUC.

Miquel Sellarés o Jaume Casajuana? Joan Marcet, a la seva obra *Convergència Democràtica de Catalunya* explica que CDC neix l'any 1974 "amb la conjunció d'Unió Democràtica de Catalunya, el partit demòcrata cristià que encapçala en aquest moment Antón Cañellas, i d'alguns nuclis lligats a la tasca empresa per Jordi Pujol en els anys anteriors".

És cert que, en uns primers moments els "hi surt", en paraules del propi Pujol, "un programa socialdemòcrata" però l'espai polític que es vol ocupar, allunyat de l'esquerra, és molt clar des del principi: la fusió amb EDC, el partit liberal de Trias Fargas (1978) i la segona i definitiva aliança amb UDC (1979) comporta, de seguida, un gir cap a la dreta.

Jaume Lorés, a *Aproximació al Pujolisme* ho descrivia així: "Si Pujol planteja postulats socialdemòcrates quan encara comptava amb possibles vots d'immigrants i quan volia guanyar terreny a l'esquerra, era perquè el l'èsser

de Catalunya ho demanava per conservar l'equilibri. Però quan la conjuntura canvià, el mateix ésser permeté la volatilització de la socialdemocràcia, sense que ningú, dins el pujolisme, parpellejés". El 1980, CiU apareix com la força capaç de frenar, amb el suport d'Unión de Centro Democrático (el partit d'Adolfo Suárez) i l'ERC d'Heribert Barrera, l'esquerra representada pel PSC encapçalat per Joan Raventós i el PSUC que tenia com a cap de llista a Josep Benet.

CiU: obstacle per a l'esquerra

Si hi afegim la política defensada des de llavors per CiU des del Govern de la Generalitat, podem constatar el paper conservador exercit per Jordi Pujol, situat, de forma conscient i voluntària, en les antípodes de l'esquerra catalana.

Deixant de banda les conegudes diferències amb el nacionalisme espanyolista del PP, les coincidències programàtiques amb el partit d'Aznar en les polítiques econòmiques, socials, educatives, sanitàries o medioambientals són prou evidents. I en el camp del catalanisme sembla clar que Pujol és més proper a la tradició de la Lliga que a la de Lluís Companys, i no representa, ni de lluny, en exclusiva, tot el nacionalisme.

Tothom és lliure de situar-se en la tradició que prefereixi. Però és realment sorprenent intentar ubicar-se alhora dins l'esquerra nacional i dins el pujolisme. Molta gent d'esquerra ho ha viscut amb incredulitat i tristor. I la lògica i previsible reacció d'Artur Mas convidant ERC a entrar a CiU ha deslluït el buscat impacte mediàtic de la presentació de Carod com a cap de llista.

Estem acostumats a les ziga-zagues d'ERC però aquesta és especialment significativa i potser no té marxa enrere. L'evolució d'Esquerra cap al centre deixa a d'altres la responsabilitat d'omplir de contingut l'espai de l'esquerra nacional. Un espai que, no en exclusiva però sí de forma inequívoca, és més a prop de la tradició del PSUC reivindicada per Saura que de l'herència del pujolisme que Carod reclama. ■

Trobada municipal

Dissabte 15 de juny ● INEFC ● Anella Olímpica de Montjuïc

**Iniciativa per Catalunya Verds
Entesa pel Progrés Municipal**

Un tres de maig

Antoni Gutiérrez Díaz

Plovia a bots i barrals, però a tots aquells que havien lluitat contra la sequera de llibertats durant la dictadura franquista la pluja no els podia impedir sumar-se a la celebració col·lectiva de la legalització del PSUC. El carrer de la Ciutat i els de les seves rodalies es van fer estrets i petits, així com les sales i els passadissos del primer pis del número 7, i no diguem el balcó, que va posar a prova la solidesa de què l'havien dotat els paletes i manobres que el van construir. I, al balcó, entre tots els ocupants, la figura inconfusible del Gregori, que, tot i tenir una bronquitis aguda que després l'obligaria a unes setmanes de convalescència, era allà com una realitat tangible però també com un símbol que representava la dignitat de tants lluitadors i lluitadores que havíem deixat pel camí.

Han passat 25 anys que han canviat moltes coses. No és avui, però, el meu propòsit ni analitzar-les ni valorar-les. Només voldria aprofitar l'esdeveniment per fer tres consideracions.

La primera és per afirmar, una vegada més, la significació del PSUC com a punt de referència de la lluita per les llibertats polítiques i nacionals de Catalunya contra el franquisme. Òbviament, no es tracta de negar ni menystenir cap altra força política o social, ja que sense l'acció conjunta de totes elles la gran mobilit-

zació social del poble de Catalunya no hauria estat possible. El que recordo i afirmo és que la iniciativa política, la voluntat de lluita i la capacitat organitzativa del Partit -així, amb majúscula- eren sempre un punt de referència que, a més a més, cercava la unitat i el consens i entenia el valor de les altres forces fent-lo equiparable al propi.

La segona consideració que vull fer és que la legalització del PSUC no sols va ser un acte de justícia sinó que va ser, sobretot, un paràmetre per mesurar la democràcia. ¿O és que algú a Catalunya hauria gosat afirmar que havíem fet un pas en la bona direcció si s'haguessin convocat eleccions sense que es pogués optar per la papereta del Partit, el partit de "Mis manos, mi capital"?

La darrera consideració que avui em motiva a escriure és que el PSUC, sense renúncia de la seva ètica comunista, va ser una gran escola de democràcia nacional catalana. La lli-

bertat va estar sempre per endavant de qualsevol altra consideració i el catalanisme popular, la seva bandera nacional; una bandera feta també, i en alguns casos sobretot, amb l'esforç dels treballadors nous catalans, que no oblidaven mai la solidaritat amb la seva terra d'origen.

De vegades, quan surto al balcó del carrer de la Ciutat, i tot enyorant el senzill cartell que hi

vam penjar en aquelles dates, em poso a mirar en totes les direccions de la rosa dels vents de la política i intueixo, dispersos en la llunyania, tants companys que penso que un altre signe d'identitat del PSUC va ser també, sens dubte, la generositat. ■

■ **El PSUC és un punt de referència en la lluita per les llibertats polítiques i nacionals de Catalunya.**

■ **Algú pot dir que avui seríem on som sense l'oportunitat d'optar per la papereta del Partit?**

Inauguració del local del PSUC al Carmel. Cada acte era un esclat d'entusiasme popular.

El PSUC i CCOO

Els treballadors de tot l'Estat van mostrar el seu rebuig als crims d'Atotcha.

Alfons Labrador
Dirigent de CCOO

Al produir-se la legalització del PSUC, de la que ara es celebra el 25 aniversari, les Comissions Obreres eren una sòlida realitat implantada a les empreses i estesa a tot el territori. Dos dies abans, el Sindicat acabava de celebrar el primer U de Maig en llibertat, amb una festa al Camping "La Tortuga Liger", de Gavà, que havia estat tolerada per l'autoritat governativa. Poc després se celebrarien les primeres eleccions sindicals en democràcia que confirmarien a CCOO com el primer sindicat de Catalunya.

Fins arribar a aquest moment el paper jugat pel PSUC en la reconstrucció dels moviments de masses i en la consolidació de CCOO havia estat indiscutible i decisiu.

És precisament la seva influència en el moviment obrer el que en bona mesura faria del PSUC un protagonista central en aquest període de la història recent del nostre país en el qual varen recuperar les llibertats i es va restaurar la democràcia.

Des que el PSUC, recollint les experiències de les lluites obreres, va llençar l'orientació de donar suport la creació de Comissions a les fàbriques, s'havia recorregut un llarg i difícil camí en la lluita pels drets dels treballadors i treballadores i per la creació del Sindicat de classe.

Però el PSUC no només va aportar quadres i militants, el caràcter obert i la voluntat unitària varen formar part també d'una cultura que va impregnar les comissions obreres.

Avui, el Sindicat és plenament independent, defineix el seu propi projecte sindical i no existeix cap vinculació orgànica amb cap partit polític, però

alguns dels valors que va aportar el PSUC continuen sent avui signes d'identitat de CCOO. Ho és, per exemple, el caràcter nacional, un fet que va contribuir i molt a la cohesió social i a evitar divisions entre els treballadors i treballadores en raó del seu lloc d'origen. Ho és també el treball sindical des del territori, intervenint no només en allò que afecta els interessos dels treballadors i treballadores en l'empresa, sinó també en allò que té a veure amb el salari indirecte: l'educació, el transport, l'habitatge, la sanitat o les condicions mediambientals.

Són trets distintius de CCOO, però que d'alguna manera ha assumit com a propis una bona part del moviment sindical. Avui qualsevol sindicat sap que no

és possible ser una organització representativa a Catalunya d'esquenes al fet nacional o que el futur del sindicalisme passa en bona mesura per la seva capacitat per expressar també interessos generals.

Les Comissions Obreres, que varen néixer com a un moviment sociopolític, han hagut necessàriament d'evolucionar per convertir-se en un sindicat, prioritzant la representació de la diversitat social sobre

la pluralitat política. No ha estat un procés fàcil trobar els equilibris per, d'una part, reforçar la presència, la capacitat d'intervenció i la legitimitat als centres de treball, i, d'una altra, mantenir una preocupació per la defensa dels drets socials en tots els àmbits.

Per tot això, sens dubte, la capacitat de vincular els interessos concrets als interessos generals va ser una de les grans aportacions del PSUC i va servir, entre altres coses, per incorporar sectors populars a la lluita contra el franquisme. Avui, l'escenari és lògicament molt diferent i els actors també ho són, però aquesta funció continua sent necessària per a, per exemple, la lluita per una altra globalització, amb regles i amb drets. ■

■ **El PSUC no només va aportar quadres i militants al sindicat, el caràcter obert i la voluntat unitària van formar part també d'una cultura que va impregnar les comissions obreres, i avui encara és vigent.**

Política i memòria històrica: el llegat del PSUC

Una imatge del ja històric míting al càmping "La tortuga ligera". Milers de persones es van aplegar per fer sentir la seva veu en reivindicació d'espais de llibertat i democràcia.

Joan Saura
President d'ICV

Els darrers temps ICV està fent un seguit d'activitats per contribuir a la recuperació de la memòria històrica de la principal tradició que ha donat origen a Iniciativa, la tradició del PSUC, i de forma indestruïble, al coneixement i divulgació de la memòria històrica de Catalunya. En aquest sentit es va impulsar l'exposició *Gent del PSUC*, l'homenatge a la figura de Joan Comorera i, més recentment, la commemoració del 65 aniversari de la fundació del PSUC, l'homenatge que la 7a Assemblea d'ICV va retre als militants del PSUC afusellats el 1949 i el monòlit que fa una dies hem inaugurat al Fossar de la Pedrera en memòria dels militants del PSUC morts pel franquisme, així com la creació de l'Institut de la Memòria Històrica, en el marc de la Fundació Nous Horitzons. Ara celebrem el 25 aniversari de la legalització del PSUC.

Algú pot pensar que es tracta de la recuperació nostàlgica del passat, de recordar els millors moments d'allò que havia estat, el Partit per antonomàsia, o si més no fer justícia als militants coneguts o anònims que s'hi van deixar la pell.

No es tracta de nostàlgia, ni tan sols -tot i que també- de reconèixer el sacrifici dels militants del PSUC. Per ICV reivindicar la memòria històrica, les arrels del PSUC, té un sentit polític estratègic per al desenvolupament del nostre projecte. El coneixement rigorós

del passat és una condició indispensable per conformar la consciència ciutadana del present, per bastir la identitat cívica del propi país i, en definitiva, per configurar els projectes polítics de futur. La història no és tant la recuperació del passat com el coneixement del present, entès com a procés històric. I en tant que present la història és, agradi o no, política. El coneixement de la nostra història i en especial, la més recent, la de la lluita antifranquista, té una enorme utilitat social, nodreix la consciència crítica i és una bona mesura de la qualitat de la democràcia de la nostra societat.

Combatre l'oblit

Repensar el passat, la memòria històrica d'allò que va suposar la Guerra Civil i la dictadura franquista és necessari per aprofundir la cultura democràtica. Com diuen Nicolás Sartorius i Javier Alfaya en la seva obra *La memoria Insumisa*, el restabliment de la democràcia va comportar l'amnistia general, però no l'amnèsia, el pacte de l'anomenada transició implica la recuperació de la democràcia, no l'oblit de la tragèdia que va suposar el franquisme.

L'imprescindible debat sobre la dictadura i la transició continua instal·lat en l'anàlisi dels esdeveniments passats, dels fets polítics concrets, però el debat sobre el franquisme té també una altra dimensió: conèixer què queda de l'impacte dels quaranta anys de dictadura en la cultura política, en l'estructura del poder econòmic, en la configuració posterior del mateix Estat o en la mentalitat, especialment d'algunes elits. Si bé l'èxit de la democràcia i de la modernització

■ **Per a ICV, reivindicar les arrels del PSUC dona un sentit polític estratègic per al desenvolupament del projecte ecosocialista.**

■ **El paper de les dones i de la classe obrera en la lluita antifranquista no és encara prou conegut ni reconegut.**

■ **PSUC i CCOO van fer un gran servei en conduir la immigració cap el catalanisme popular, unint la lluita social i la nacional.**

■ **La capacitat d'articulació social del Partit, va fer que aquest també s'impregnés entre els professionals i gent de la cultura.**

d'Espanya i de Catalunya són innegables, encara queden ombres, institucions que no han revisat -es neguen a fer-ho-, la seva pròpia història, com l'Església o l'Exèrcit.

També el coneixement del que va ser l'oposició antifranquista té les seves llacunes. El paper de les dones no és prou conegut ni reconegut i el de la classe obrera com a principal focus de resistència antifranquista, permanent i quotidiana, queda relegada per les interpretacions que sostenen que el canvi polític va venir de l'evolució natural del mateix règim franquista.

La nostra aportació històrica

A Catalunya, val a dir que s'estan produint avenços, encara insuficients, en el tractament real i profund del nostre passat, com evidencia el debat provocat per l'excel·lent programa emès per TV3, *Els nens perduts del franquisme*, els nombrosos treballs d'investigació publicats darrerament o l'homenatge que la societat catalana ha fet als expresos antifranquistes en un acte celebrat el passat 22 d'abril al Teatre del Liceu. Una tasca que cal desenvolupar, especialment des dels mitjans de comunicació i el sistema educatiu.

En aquest sentit el 25 aniversari de la legalització del PSUC és un bon moment per recordar quina és l'aportació que aquest partit i la seva gent van fer a la configuració de la Catalunya contemporània i a l'esquerra. El PSUC és un partit que, especialment en la seva etapa de major influència i penetració social (1966-1977), malgrat ser un partit d'oposició frontal al franquisme i, per

Encara immers en la clandestinitat, l'estiu de 1976 en els racons més insospitats del país es va estendre l'eslogan "PSUC, 40 anys de lluita"

tant, no disposar d'instruments de govern, ajuda a conformar, sense exclusivitat, però de forma decisiva, el que serà la Catalunya de l'etapa democràtica.

El nostre llegat polític

El PSUC fa l'opció estratègica, a les acaballes de la Guerra Civil, de lluitar des de l'interior de Catalunya contra el franquisme. El PSUC no vol ser un partit de l'exili que espera temps millors; com anys després tampoc es resignarà a esperar el fet biològic, la mort del dictador, per recuperar la democràcia.

Aquesta política de resistència activa donarà un prestigi enorme als comunistes catalans, que servirà per impulsar amb èxit una política caracteritzada per la penetració social, el lideratge del catalanisme i la voluntat unitària.

La penetració social ve donada per la capacitat de connectar la lluita contra la dictadura i la vida quotidiana. La millora de les condicions dels treballadors i les treballadores i la creació d'illes de llibertat, són claus en la política del PSUC. La seva capacitat per dirigir políticament l'efervescència social d'aquells anys es materialitza en el nou sindicalisme que representava CCOO, en el

desenvolupament del moviment veïnal i del moviment estudiantil, tot i que també altres forces de l'esquerra hi van tenir un protagonisme destacat. La capacitat d'articulació social va fer que el PSUC s'implantés també entre els professionals i la gent de la cultura. Com es deia aleshores: un partit que representava l'aliança del món del treball, amb els professionals i els intel·lectuals.

Avui tothom reconeix que el PSUC i CCOO van fer un servei inestimable al país en socialitzar els treballadors immigrants en un catalanisme popular que feia indestruïble la lluita per les llibertats nacionals de Catalunya, de la

lluita antifranquista i de la lluita social per millorar les condicions concretes de la vida de la gent.

I finalment, la voluntat unitària del PSUC va ser fonamental per impulsar moviments unitaris i plurals, que transcendien els mateixos partits polítics, com l'Assemblea de Catalunya. Tot plegat explica que a Catalunya hi hagués una majoria social clarament rupturista i que després de la legalització del PSUC, a les eleccions generals, a diferència de la resta de l'Estat, a Catalunya guanyessin les esquerres, amb el consegüent neguit del Govern de Madrid i de les forces de la dreta catalana.

Aquests trets fonamentals de la seva identitat van fer que el PSUC fos un partit comunista peculiar. Malgrat haver patit durament la repressió i viure en clandestinitat el PSUC esdevé, i no sense fortes contradiccions internes, un partit profundament democràtic, nacional, obert i heterodox.

Sens dubte alguns dels trets més característics de la cultura política del PSUC com la laïcitat del partit, el seu caràcter nacional, la voluntat de ser un partit de lluita i de govern tenen avui plena vigència. Serà precisament aquesta capacitat de renovació, aquesta voluntat de connectar amb la realitat social la que anys després impulsarà la creació d'Iniciativa per Catalunya. Sense aquell PSUC eurocomunista dels anys setanta i dels anys vuitanta, possiblement no hagués estat possible a finals dels noranta l'evolució cap a l'ecosocialisme.

Amb orgull ens reclamem continuadors d'aquella tradició radical, d'aquesta història viva, que al llarg dels temps i amb diferents noms ha volgut superar l'estat de coses real en favor de la llibertat i la igualtat. ■

Una dura conquesta

Miguel Núñez

Dirigent i exdiputat del PSUC

La legalització del PSUC va constituir un esdeveniment important per a Catalunya i per als altres pobles d'Espanya en el procés de transició de la dictadura franquista a la democràcia. Per això commemorem ara el seu vint-i-cinc aniversari. Convé no oblidar que a aquesta legalització, conquerida amb els sofriments i la mort de cents de milers de dones i d'homes del PSUC i d'altres sectors antifranquistes durant el tràgic període 1936-1977, va precedir la seva il·legalització, igual que la dels partits, sindicats, organitzacions polítiques i institucions de la República.

El 18 de juliol de 1936, traint el seu jurament a la Constitució espanyola, els militars facciosos, al servei de les forces més retrògrades de la societat, es van revoltar, encapçalats pel general Franco.

A Catalunya, el 21 de juliol la Unió Socialista de Catalunya, la Federació catalana del Partit Socialista Obrer Espanyol, el Partit Comunista de Catalunya i el Partit Català Proletari, comprenent la gravetat del naixent cop d'Estat, uneixen les seves forces i donen

Presentació de l'Agrupació d'Assegurances del PSUC de Barcelona. El segon per l'esquerra, Manuel Vázquez Montalbán

vida al Partit Socialista Unificat de Catalunya.

En el període de la Guerra Civil els militants del PSUC, conjuntament amb els altres demòcrates, varen entregar el millor d'ells mateixos, la seva vida moltes vegades, en els fronts de batalla i en la rereguarda. El 1937 el PSUC es va comprometre amb el Govern de la Generalitat. Amb el president Lluís Companys varen ocupar conselleries fonamentals, personalitats tan representatives com Joan Comorera (primer

secretari general del PSUC), Rafael Vidiella i Serra Pàmies. El 1938 Josep Moix es va incorporar com a ministre en el Govern de la República espanyola.

Amb el suport directe de l'Alemanya hitleriana i la Itàlia de Mussolini i amb la complicitat sorneguera de la "no intervenció", imposada pels governants d'Anglaterra i França, principalment, va triomfar la rebel·lió militar, imposant la dictadura franquista, que va destruir a sang i foc les institucions de les quals els pobles d'Espanya s'havien dotat en elec-

cions lliures democràtiques, entre elles, el nostre Estatut d'Autonomia. El poble català va seguir lluitant per les llibertats nacionals i democràtiques i en aquesta heroica actitud el PSUC va estar a les primeres files de la resistència.

Ja el desembre de 1939 és assassinat a la prefectura de Policia de Barcelona el dirigent del PSUC, Alejandro Matos, i el 1940 es va instruir la causa número 21052 pel jutge militar, comandant de cavalleria José García Triay, contra cinquanta-tres homes i dones que composaven la primera organització clandestina del PSUC a la majoria dels quals un tribunal militar va imposar llargs anys de presó i en va condemnar a mort.

De 1939 a 1977 el PSUC va mantenir la publicació, en llengua catalana, del seu òrgan central, *Treball*, editat, fins i tot de vegades, rere els murs de la presó de Barcelona.

Per acabar aquestes línies un fet poc conegut: mesos abans del 3 de maig de 1977 el PSUC va legalitzar el seu funcionament organitzatiu als locals del carrer Ciutat, sota la cobertura de l'Associació "Promotora Social Urbana de Catalunya (PSUC)".

En la història del poble català el PSUC, i amb ell els que en un o altre moment li varen donar el seu suport, sempre romandran en la memòria. ■

El primer partit de Catalunya

Andreu Mayayo

Professor d'història de la UB

La legalització del PCE fou un torpede a la línia de flotació d'un Règim pregoner de l'anticomunisme i, per tant, el primer factor de ruptura política del franquisme. Els militars, marmessors del testament de Franco, posaren el crit al cel. En un Estat de dret, el Govern hagués cessat la Junta d'Estat Major pel seu comunicat reprobatori i amenaçador. De fet, el president Suárez els havia promès l'exclusió dels comunistes del marc de la Reforma Política. Tanmateix, després de la mobilització arran dels assassinats dels advocats laboralistes d'Atocha, el manteniment del PCE a la clandestinitat era una quimera, a més a més d'un error polític, ja que la seva exclusió representava més inconvenients que no pas avantatges. No endebades, els sondeigs electorals reflectien unes expectatives més aviat magres.

Amb la legalització del PCE, el Govern tancava la porta a una setantena de partits pendents de ser reconeguts. Entre d'altres, el PSUC. La direcció del PSUC rebutjà anar a les eleccions tant per la via de l'agrupació d'electors, a la qual s'hagueren d'acollir els partits no legalitzats, com per la de la possibilitat, com insinuava el propi Govern, d'aixoplugar-se sota les sigles del PCE. En aquest sentit, la legalització del PSUC arribà pràcticament al darrer moment de començar la cursa electoral. L'endemà finalitzava el termini de formalització de coalicions electorals. Tot amb tot, el PSUC ja havia decidit presentar-se sol i fou, juntament amb la Lliga, l'única oferta electoral formada exclusivament per un partit. La resta eren coalicions electorals, tot sovint acabades de perfilar a darrera hora.

El PSUC, doncs, seria el darrer convidat de la festa democràtica electoral i,

tanmateix, el primer a presentar les seves candidatures a les Juntes Electorals, amb uns candidats prou coneguts, representatius de les forces del treball i la cultura, dels catalans d'origen i adopció, amb una presència notable de dones i una mitjana d'edat de quaranta anys. De fet, feia temps que les candidatures ja estaven tancades, la campanya electoral dissenyada i l'organització, amb vint mil militants, preparada.

Érem milers i milers

La sortida fou fulgurant. La concentració al càmping "La tortuga ligera", organitzada pel Comitè Comarcal del Baix Llobregat, i el míting central del Palau d'Esports de Barcelona, palesaren sense embuts la capacitat d'organització i mobilització del partit. El diumenge dia 8 de maig desenes de milers de persones s'aplegaren a Gavà i, l'endemà, ompliren de gom a gom el Palau d'Esports, restant fora, segons dades de la Guàrdia Urbana, cinquanta mil més. El redactor de l'*Avui* escriuria: "(el míting) Es distingí dels altres celebrats per l'especial atenció que tingué amb la premsa en situar a primer rengle una llarga taula amb cadires per tal que els diferents periodistes que cobrien aquella informació poguessin asseure's còmodament i escriure encara millor. Un exemple a tenir en compte". Fabià Estapé declararia: "És la concentració més impressionant des del 1939. M'ha colpit la sensació de serietat, ordre i disciplina dels milers de participants". El PSUC es presentava com una força d'ordre democràtic, nacional i popular, al servei, un cop més, de la recuperació de les llibertats.

El "pal de paller" de la lluita anti-franquista fou també "el pal de paller" d'una campanya electoral irrepetible, que, malgrat les tres setmanes oficials, esdevingué curta. Amb un pressupost de trenta milions de pessetes, la cinquena part de la coalició liderada per Pujol i la

A cada acte públic que es feia, el PSUC demostrava una força d'atracció com cap altre partit. En el míting del Palau de Congressos una multitud va haver de seguir l'acte des del carrer.

■ A les eleccions del 15-J, el PSUC va contribuir decisivament a la victòria electoral de les esquerres. Amb el restabliment de la Generalitat, havíem passat de ser clandestins a formar part del Govern de Catalunya.

meitat dels socialistes, el PSUC organitzà 1.500 mítings, plantà centenars de milers de cartells, omplí de colors les parets amb desenes de murals, realitzà el porta a porta i recorregué Catalunya amb

el "PSUC en marxa", una peça teatral explicativa de la història i les propostes electorals del partit. El PSUC fou, així mateix, el primer partit a utilitzar les pantalles gegants en el gran míting del parc de la Ciutadella. La tasca extraordinària dels milers d'interventors i apoderats del PSUC garantiren el dret de sufragi de milers de persones i la transparència de l'escrutini a la majoria de les meses.

Amb més de mig milió de vots, gairebé un de cada cinc dels votants, i vuit diputats, que haguessin estat nou sense la tupinada de Lleida, el PSUC contribuï a la derrota electoral del franquisme i la victòria de les esquerres a Catalunya. Una victòria encara més aclaparadora al Senat amb el triomf indiscutible de l'Entesa dels Catalans. El 15 de juny de 1977 es produí la ruptura catalana, que va permetre el restabliment de la Generalitat i donar embranzida a l'impuls democratitzador de l'Estat. En poc més de mig any, el PSUC passà de la clandestinitat a formar part del Govern de Catalunya. ■

Ignasi Riera

Escriptor

Ja som legals

La nova ens va arribar un dissabte sant, quan un grup d'amics érem a punt de fer una excursió a Sant Martí de Sesgaoles. Feia molt temps que la força del moviment obrer baixllobregatí ja havia imposat unes regles de joc diferents: per exemple, entre nosaltres no havien funcionat mai, de veritat, els "nom de guerra". I els màxims dirigents obrers o de moviments ciutadans eren coneguts i exercien com a personalitats públiques: i així, l'1 de juny de 1975 —quan encara vivia el General!— 22 ciutadans de Cornellà de Llobregat exigíem eleccions democràtiques per al nostre ajuntament. Era una acció-provocació d'un cert gruix, en el marc d'allò que ens havia ensenyat l'Assemblea de Catalunya.

La força del PSUC al Baix

Llobregat, era notable: es va veure quan van tenir lloc les eleccions del 15-J de 1977, quan feia tan poc temps que ens havien legalitzat. Com que vaig haver de participar en moltíssims actes electorals, en tots els racons de la comarca, conservo imatges de pavellons poliesportius i de camps de futbol, on el "Partit" tenia tot el seu dret legítim de dir la seva, sense complexos: no havien arribat encara les primeres escissions severes i la relació entre els dirigents històrics del moviment obrer i les noves aportacions, sobretot pel que fa al moviment veïnal —algunes persones venien de Bandera Roja—, va funcionar.

Paral·lelament a la vida política baixllobregatina, jo era membre de la redacció de *Treball*: recordo tant els locals on havíem fet la revista com els pisos on ens reuníem... i on vaig saber

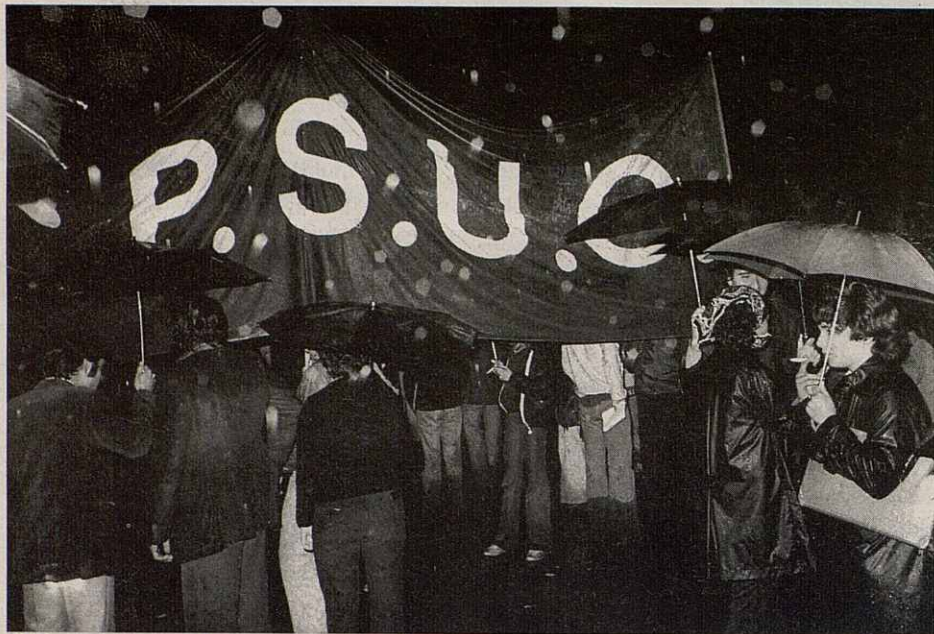

que aquell senyor que parlava al final, quan ja ho havia fet el director, no era el senyor Nogué sinó el mismíssim Gregori López Raimundo! Amb ell ens havíem passat un Nadal de "guàrdia" en un localet de Gràcia, quan havia estat detingut Santiago Carrillo i esperàvem que l'alliberessin per poder fer un número "extra" en poques hores. Jo venia de partits de l'extrema esquerra. I vaig militar abans a la redacció de *Treball* que no pas al PSUC, on havíem quedat que m'hi incorporaria —el 1973— amb els nous adherits d'aquell any. A la redacció de *Treball* vaig entendre els

eixos temàtics de la política del PSUC, les pautes analítiques per valorar cada conflicte, la visió de l'enemic contra el qual lluitàvem i la necessitat d'extreure lliçons mobilitzadores de cada fet, aparentment menor. I allà vaig entendre què volia dir la comunió entre les forces del treball i de la cultura, d'una banda, i l'horitzó de la reconstrucció nacional de Catalunya, d'una altra.

La legalització del PSUC va ser un gran esdeveniment per a *Treball*. I la possibilitat d'un nou estil, que no estalviava ni ironies ni crítiques fins i tot envers els màxims dirigents del Partit: jo signava una secció, "El dit a l'ull", que mai ningú no em va censurar i que em va permetre consolidar una certa tendència, crec que innata, a criticar les autoritats, fins i tot les més properes. Per cert: quan el *Treball* d'un PSUC legalitzat va voler tenir col·laboradors d'altres galàxies ideològiques... no ens va costar gens: el PSUC apareixia amb la saviesa d'una força democràtica, catalana, que no s'havia encongit en els temps duríssims de la dictadura. ■

25 anys de PSUC: Assignatures pendents?

Malgrat la intensa pluja que queia sobre Barcelona la nit del 3 de maig de 1977, la notícia de la legalització del PSUC va ser rebuda amb entusiasme.

Rafael Ribó

President del Grup Parlamentari d'ICV

S'acostuma a dir que hi ha "ex-psuqueros" escampats per tots els racons de la societat i que alguns pertanyen a famílies polítiques ben distants, com ara el cas Birulés - Piqué i el PP. Tot això sol ja seria una bona prova que el PSUC ara fa 25 anys, quan va ser legalitzat, just sortint de la llarga nit de la dictadura franquista, era una formació política de gran abast social, molt més que ideològic. L'explicació crec que és ben senzilla. El PSUC real, i tota la seva aurèola d'influència, era una proposta democràtica radical que sobreixia qualsevol adscripció de l'àmbit del comunisme, ja fos euro, leninista o prosoviètica.

Es tracta d'un partit que ja era "legal" per presència social, molt abans de ser legalitzat oficialment amb un gest savi per part de jerarques de l'antic règim. Era una formació al seu zenit, com alguns han dit aquests dies, gràcies al prestigi adquirit a la lluita antifranquista i a la seva contribució a la tasca d'organització política del naixent teixit social democràtic.

És fàcil de dir-ho a tanta distància, i així ho reconec: crec que si aleshores s'hagués traduït aquell capital en una proposta nacional avançada hauria estat hegemònica per molts anys. Però ja en aquells moments es tornava a plantejar el doble dilema fundacional del PSUC del 1936: partit d'unificació o de contradicció entre esquerres, partit nacional o subaltern a escala estatal.

PSUC: unes sigles que encara són vigents

Avui, 25 anys després, el PSUC és una sigla que, malgrat els que la disputen estèrilment, té vigència a la memòria històrica del país, i a les arrels d'una formació com és Iniciativa per Catalunya. No es pot explicar la Història de Catalunya sense el paper, de vegades determinant, de dones i homes del

PSUC, i no s'entén l'evolució i arrelament d'aquell partit sense inserir-ho als afanys, moviments i reivindicacions de les classes populars de Catalunya en aquest període. Igualment, IC no existiria sense el precedent del PSUC, i aquest no tindria pràcticament vigència política sense IC.

En crear-se IC, l'any 1987, es van haver de sacrificar les sigles del PSUC, si més no com a cartell electoral, per poder incloure sense recels la gent del PCC i de l'ENE. Però a IC es produïa un intent d'actualització dels continguts del PSUC tant des de la perspectiva d'evolució ideològica (dos anys abans de la caiguda del Mur de Berlín) i sense cap

■ No es pot explicar la història de Catalunya sense el PSUC, i no s'entén la seva evolució i arrelament sense els moviments socials i les reivindicacions de les classes populars. Iniciativa no existiria sense el precedent del PSUC.

■ Tenim davant nostre el repte d'un canvi d'etapa. Hauríem d'aprofitar les forces de les tres formacions d'esquerres, i de molta altra gent no enquadrada, per repensar la societat i oferir solucions creïbles i engrescadores?

intuïció del que anava a produir-se amb l'ensorrada de l'Est) com des del rellançament d'un embrió de proposta unitària de les esquerres per acabar amb el domini polític del pujolisme a Catalunya (qüestió encara per resoldre avui).

Era, de nou, el vell dilema que avui, amb altres formulacions, està també present a l'entorn d'ICV, i en general de les esquerres de Catalunya. Arrossegant dins d'IC o en relació amb la mateixa, sense solució satisfactòria, la contradicció ideològica i noves aixeres de la guerra civil interna fratricida, en part explica la pervivència del pujolisme gràcies a l'ajustat resultat de les eleccions del 99. Però al mateix temps el conflicte intern reflecteix una confrontació no resolta sobre el projecte nacional.

Crec que aquest és el repte que tenim al davant tots els que creiem que seria desitjable obrir una nova etapa a Catalunya. Vint-i-cinc anys després de la legalització del PSUC tenim una nova oportunitat per encetar a fons un debat sobre les grans qüestions i generar al mateix temps un procés de protagonisme col·lectiu de les dones i homes que malden per altres polítiques.

Nova etapa política a Catalunya

El fet que Pujol no es presenti a reelecció està sent interpretat com l'inici d'una cursa on sols compten els noms. Un any i mig abans de les eleccions ja estem instal·lats a la tasca de nomenar candidats (als Estats Units, la democràcia més electoralista, comencen triant candidats al febrer de l'any que voten al novembre. Aquí hem començat al febrer de l'any abans: deu n'hi do!).

Per què no ho enfoquem un pel diferent? Per què no aprofitem les forces de les tres formacions d'esquerres, i de molta altra gent no enquadrada, per repensar la societat i oferir solucions creïbles i engrescadores? Penso en temes tan diversos com els següents: Palestina, Sàhara i un, dissortadament llarg, etcètera tenen a veure amb el nostre futur.

Les migracions, els drets i deures són fonamentals. Catalunya ha de ser a Europa; i hi ha de ser per contribuir a enfortir-la i obri-la.

Cal apostar per l'educació per a tot-hom, per la formació dels joves. S'han de promoure habitatges des dels poders públics.

El reequilibri territorial i la preservació del medi ambient formen part de les llibertats nacionals de Catalunya. La igualtat genèrica ha de presidir l'acció de govern, des de la seva composició.

La cultura en general, i la catalana específicament, han de figurar entre les autèntiques prioritats del Govern. Cal racionalitzar, modernitzar, netejar i descentralitzar l'Administració aproximant els poders, l'administració dels cabals públics i els processos de decisió a la ciutadania. Tot això hauria de ser tripartit. Seria qüestió de sumar i fer-ho des d'aquí. ■

Esclat d'alegria popular

Maria Salvo

Presidenta de l'Associació Catalana d'Expressos Polítics

Per Setmana Santa del 1977, concretament el dia 9 d'abril, va ser legalitzat el Partit Comunista d'Espanya. A Catalunya i principalment a Barcelona, es rebé amb alegria i satisfacció aquest esdeveniment, però al temps ens preguntàvem si succeiria el mateix amb el PSUC.

Tot eren rumors, inquietuds, perquè consideràvem que teníem el mateix dret que el PCE, puix que aquí s'havia sofert igual repressió que al partit acabat de legalitzar.

En realitat feia mesos que el PSUC actuava de manera oberta de cara als ciutadans, però volíem que fos reconegut oficialment per assegurar un primer grau de la llibertat d'expressió que permetria avançar cap a la democràcia sense perill de ser detinguts i empresonats.

Per tant, quan el dia 3 de maig del mateix any va arribar la notícia de la legalització del PSUC, va esclatar una alegria tan gran que per tots els carrers circulaven cotxes fent sonar clàxons estridents, enarborant senyeres i banderoles amb les sigles del PSUC fins llavors prohibides.

La Rambla era una festa. El carrer Ciutat on hi havia la Promoció Social Urbana de Catalunya seu del clandestí Comitè Central, fou enlairada per primer cop la bandera roja al costat de la Senyera. Tota una munió de companyes i companys, suportant la pluja sota els seus paraigües plens d'enganxines reivindicatives corejaven PSUC, PSUC. Els més decidits pujaren escales amunt per veure les dependències del partit suara clandestí. Tots els que estaven al carrer l'omplien de gom a gom, eren centenars, però els que varen pujar assumien la representativitat dels que estaven a baix.

És difícil descriure aquells moments tan emocionants. El record perdura. Si bé no s'ha aconseguit tot el que pensàvem i que havia costat tantes vides, és necessari tenir present que la lluita no s'ha acabat, encara que les condicions siguin diferents. Tant és així que les reivindicacions pendents necessitaran la voluntat de no escatimar esforços. I sobretot la joventut ha de tenir present que no pot mai abaixar la guàrdia. ■

El partit del desig

Jordi Borja

Exresponsable de política municipal del PSUC

“No hi ha pensament que no vingui d'un desig” deia el senyor K. alter ego de Brecht. I no hi ha acció que no vingui d'un pensament. Primer doncs el desig. El desig d'un altre món, el desig de justícia, d'igualtat. El desig convertit en ràbia quan la dictadura, l'ansia de llibertats, de parlar en català, de construir sindicats i associacions, de viure en un clima de cordialitat. Ràbia doncs contra el discurs aberrant del franquisme, barreja d'estultícia i odi, contra l'arbitrarietat i el maltractament. El desig de partit d'aleshores era un desig de fraternitat amical i de compromís d'acció i pensament, de racionalitat i també de revolució, és a dir de convivència civil i d'esperança històrica. Fa 25 anys que en part, una petita part solament, aquest desig es va assolir. Allò que més ens indignava es va esborrar, el que ens era més imprescindible per conviure amb els altres es va conquerir. I el “partit”, potser més que qualsevol altre, va fer-ho possible.

Avui el desig de “partit” també xiuxreja en les nostres emocions, en alguns moments de manifestació o commemoració, en converses amistoses i en somnis. No és nostàlgia, o no solament, no és nostàlgia de futur. No ens emocionem els balanços del que s'ha fet, reclamem il·lusions per viure. No és l'avoriment de reunions sense aventura el que busquem, esperem propostes agosarades, un xic de risc per favor! Ens interessen poc les eleccions i encara menys els càlculs electorals i les coalicions necessàries. És important, ho sé, és el present, el que es pot fer avui per aconseguir que les coses no empitjorin, alguns canvis que ens obrin el panorama i entri una mica d'aire fresc.

La política sense història, un passat massa fàcilment oblidat i un futur sense nous horitzons (ja m'enteneu) no ens fa feliços. I reclamem precisament el dret a la felicitat. Contra el franquisme, un passat que no era pas millor en res, però estàvem bé amb nosaltres mateixos, uns amb els altres, no ens avoríem, molt important! Una política sense èpica es converteix en una barreja de mesquinesa burocràtica i de “quitate tú que me pongo yo”. Una professió si voleu, en molts casos exercida amb responsabilitat, amb dignitat. Però no compteu amb molts voluntaris si només és això.

Quin desig de partit podem expressar, quina resposta se'ns pot donar? No ho sé ben bé, però sí que sé que els centenars de milers de persones que es manifesten contra el Pla hidrològic no solament ho fan per salvar el Delta. El desig de terra i aigua, d'identitat i de dret a viure on hi ha memòria i des d'on es pensa el futur va molt més enllà del Delta. I els altres centenars de milers que ho fan per una altra globalització no ho fan solament contra el G7, o el FMI, o el Consell europeu... Volen senzillament una política que representi alguns valors bàsics, contra la guerra i contra la fam de gran part del món, s'indignen contra la política institucional que menysprea l'injustícia quan no l'agreuja, o quan simplement no resol res. Els exemples es multipliquen. Hi ha un desig d'una altra política. No solament a Palestina i contra la submissió a Estats Units, ací també. A favor dels sense papers, contra l'urbanisme especulatiu i contra la impunitat de la gran corrupció, per donar un contingent no pactat amb la dreta al 2003 i contra la prepotència de les multinacionals.

Manifestació a Cornellà. La capacitat de mobilització del PSUC arribava a tots els indrets de Catalunya.

Reclamem una política que surti de la carcassa de les institucions, que recuperi l'acció directa de les esquerres, o si es vol d'una esquerra que al carrer sigui molt més forta i nombrosa que l'extrema esquerra més primària (no tota ho és, atenció). Sobretot volem idees noves que revaloritzin les antigues de sempre, volem, encara més, vincular la passió de la raó amb les raons de la passió. Fa 25 anys, en un extra de Treball vaig titular un article dedicat al “partit” com “la sal de la terra”. Avui esperem, volem esperar, que els hereus del PSUC ens tornin a donar el “desig de partit”. ■

... I anem més lluny encara

Matias Vives

Exdiputat del PSUC

Amb 25 anys a la motxilla i 6 de militància al PSUC, em varen declarar legal un 3 de maig de 1977. Ja podíem alçar les persianes, penjar el cartell al balcó, i demostrar a tothom que ni teníem banyes ni cua, ni fèiem pudor de sofre. Ja podíem anar a les eleccions de 15 de juny (quaranta dies més tard). I a Tarragona, ja podíem enviar al Josep Solé Barberà al Congrés dels Diputats.

Àvids d'explicar-nos, vàrem recorre pobles i viles “predicant” la bona nova. Mentrestant, queia el tel mític de la clandestinitat d'uns pocs i s'alçaven cortines d'il·lusió d'uns molts, cosa que alguns dels nostres no varen entendre mai, convençuts com n'estaven que valia més pocs i bons que molts i mortals.

d'Enrico Berlinguer. Si el referent italià s'emmirallava en el seu paper durant la segona guerra mundial, i l'acord per governar solidàriament Italia, el nostre era la tasca d'oposició al franquisme, però... ens faltava demostrar la capacitat de govern per acampar en aquells percentatges de vot.

Les municipals de 1979 ens donaven aquella oportunitat, i les autonòmiques de 1980 ens mantenien però... condemnant-nos a exercir d'oposició a Catalunya.

El PSUC era molt més que un partit polític; era una escola de formació, més enllà de la política. El PSUC era “el partit”, expressió que l'identificava com la millor eina de combat contra Franco. Els seus militants eren tots ells inequívocament antifranquistes, però no tots eren comunistes, i un cop assolida l'estructura democràtica, i havent instal·lat el PSUC al Congrés dels Diputats, al Senat, al Parlament de Catalunya i als Ajuntaments, els electors varen considerar que el deute estava pagat, i era al partit a qui li corresponia demostrar -en el mercat de la política- que seguia mereixent crèdit.

Ni les “condicions objectives” (“Por el cambio”), ni les subjectives (els esforços d'alguns companys per auto-destruir-nos), varen propiciar aquell crèdit. No vàrem saber mantenir en llibertat allò que tan forts ens havia fet en la clandestinitat: la capacitat d'anar més enllà de nosaltres mateixos, de sumar, de no caure en fonamentalismes.

La lliçó està apresa, i els esforços de la gent del PSUC, des d'Iniciativa per Catalunya Verds, per seguir representant aquella escola de formació més enllà de la política, segueixen existint. Encara que pugui semblar estrany a molta gent, hi ha persones motivades per la cosa pública, per intervenir en política, que no persegueixen càrrecs, ni sous, ni poltrones, sinó l'íntima satisfacció de coadjuvar a la construcció d'un món millor, en pau, i que serveixi a les generacions futures, i això és quelcom que molts vàrem aprendre dins el PSUC d'abans de la legalització.

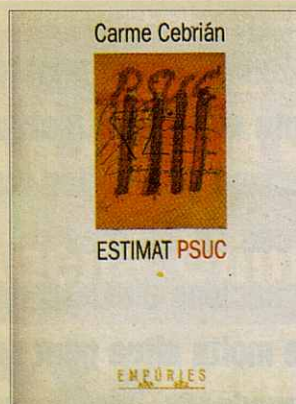
No és casual que per a molts actors de la política de casa nostra, avui en d'altres partits polítics, l'etiqueta de la seva pertinença al PSUC sigui un toc de distinció que cap d'ells rebutja; això vol dir que el PSUC és una bona base per a un bon vi; ara falta que el vi nou hagi estat ben conreat i que les botes es tracin amb cura, sense presses, ... ■

La nostra utopia. PSUC, cinquanta anys d'història de Catalunya. Varis autors. Planeta, 1986

Els cartells del PSUC. Xavier Ruiz de Collantes. Introducció de Miquel de Moragas. Nous Horitzons, 1990

Estimat PSUC. Carme Cebrián. Empúries 1997

Joan Comorera. Un home clau en la política catalana. Miquel Caminal, Carme Cebrián, M. Teresa Salat i Ricard Vinyes. Institut d'Estudis Ilerdencs, 1997

Les faroles de la rambla

Jordi Solé Tura
Senador

Quan el PSUC encara era il·legal, una de les nostres discussions era la del moment i la forma d'aparèixer en públic per damunt de la vigilància policial i de totes les barreres acumulades pel franquisme. Un dels companys propugnava una i altra vegada la tàctica de pujar a les faroles i arengar el públic que segur que es reuniria amb l'aldarull. Sempre que el sentia li feia broma, però en el fons m'inquietava perquè mai no m'havia fet gràcia allò d'enfilat-me com els micos. Però aquell Dissabte de Glòria, quan la Teresa Eulàlia i jo vam sentir per la ràdio la gran notícia de la legalització del PCE i vam baixar a una Rambla que esperàvem veure plena de companys que saltaven i ballaven i, efectivament hi eren i ho feien, de cop i volta em vaig sentir empès i enfilat per desenes i desenes de braços cap a dalt d'una de les faroles del capdamunt de la Rambla i llançat a fer un discurs agafat amb una mà, com si fos el pal d'una bandera. Naturalment era un discurs que el vent s'emportava però aquella gernació el recuperava, el refeia i tot anava a parar a un sol embat: els comunistes erem legals i, com a tals, sortíem de la fosca i ens enfilàvem cap a uns nous horitzons. Certament, només era legal el PCE i el PSUC encara no, però des d'aquell moment ningú no ens podia tancar en la fosca de la il·legalitat.

Allò era el que ens crèiem, però ben aviat vam conèixer una altra angoixa, la del temps que passava sense que el PSUC fos legalitzat mentre les primeres eleccions de la democràcia s'apropaven. Quan ho va ser, finalment, no vam pujar a les faroles de la Rambla perquè la pluja ens va salvar però, sobretot, perquè ja treballàvem més per construir el futur immediat -començant per les eleccions- que per fer de Tarzans remullats.

Aquells moments d'entusiasme ho eren de veritat però portaven al damunt una càrrega difícil de suportar i que les primeres eleccions van començar a ensenyar. El PSUC havia estat a la Catalunya del general Franco la força més agosarada i més soferta. Quan es van conèixer els resultats d'aquelles eleccions decisives, el lideratge de la clandestinitat es va trencar i el resultat

Imatge de dos dels cartells editats pel PSUC durant la campanya per a les eleccions legislatives de 1977

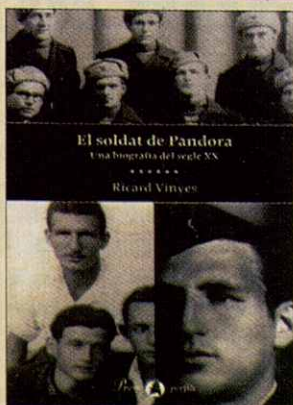
El PSUC havia estat a la Catalunya del general Franco la força més agosarada i més soferta. Quan es van conèixer els resultats d'aquelles eleccions decisives, el lideratge de la clandestinitat es va trencar i el resultat era evident: el PSUC tenia un excel·lent resultat, era evident que a Catalunya guanyava l'esquerra, amb un magnífic resultat del PSC pero també era evident que el PSUC no era ni seria la força catalana principal.

era evident: el PSUC tenia un excel·lent resultat, era evident que a Catalunya guanyava l'esquerra, amb un magnífic resultat del PSC però també era evident que el PSUC no era ni seria la força catalana principal i que a la resta d'Espanya el PCE es convertia en un tercer partit, a gran distància d'una nova dreta, la UCD, i d'un PSOE renovat. La conclusió era evident: a Catalunya el PSUC potser podria participar, com a segon partit, en un govern català d'esquerra. A la resta d'Espanya, el PCE era condemnat a l'oposició.

Certament, l'un i l'altre van participar en les primeres accions institucionals de la democràcia - com els Pactes de la Moncloa i la Constitució- juntament amb les principals forces del centre-dreta, del socialisme i dels nacionalismes, però no com elements principals. Jo mateix, com a representant del PCE i del PSUC, vaig participar activament en l'elaboració de la Constitució, però en cap moment vaig poder imposar una majoria contra el parer dels principals grups de la ponència constitucional. Afortunadament, vam saber crear entre tots un clima i una manera de fer basada en la concòrdia

i en les majories globals, procurant sempre no deixar de banda cap dels grups que representàvem. Però la capacitat de pressió del PCE-PSUC tenia uns límits molt clars.

Tot el que va passar després és prou conegut i no crec que jo ho hagi de recordar en aquest espai. Amb el temps i les baralles, em vaig allunyar del PSUC, com ho van fer tants i tants dels seus membres. Però haig de dir que sempre m'he sentit orgullós dels anys que hi vaig passar com a membre d'un col·lectiu ple d'esperances que va lluitar molt per una Catalunya nova i progressista. Mirant amb calma el passat hi trobo de tot: grans esperances i dures realitats, companys i companyes de tota la vida, gent que em va fer molt mal i gent que potser es va sentir ferida per mi. Però quan examino el conjunt el dono per ben treballat: entre aquells anys i els anys de després, des d'una fase de la vida fins a l'actual no he sentit cap trencament total ni definitiu. Simplement he viscut en col·lectius que han lluitat contra les injustícies, que s'han equivocat sovint però que mai no han renegat del passat, ni dels amics i les amigues. I això ho val tot. ■

El soldat de Pandora
Ricard Vinyes
Proa. "Perfils". 1997

Gent del PSUC
Antoni Segarra (dir.)
1999

Nosaltres els comunistes catalans
Josep Puigsec
Eumo Editorial. 2001

Rojos contra Franco
José Luis Martín Ramos
Edhasa. 2002

Una campanya electoral des de la clandestinitat

Eulàlia Vintó

Membre de la secretaria general col·legiada del PSUC

Les primeres eleccions generals després de la mort del dictador estaven ja previstes per al 15 de juny de 1977, el 15-J, i les diverses forces polítiques que havien hivernat durant la llarga nit del franquisme preparaven amb més o menys recursos econòmics i personals les estratègies i tàctiques electorals i feien mans i mànigues per aparèixer en els mitjans de comunicació. Una sopa de sigles, absolutament indigerible i sovint perfectament desconeguda, s'oferia al mercat i maldava per guanyar adeptes.

Curiosament, o no, el Partit, el partit per antonomàsia, aquell que tothom identificava sense necessitat de dir res més, per la senzilla raó que no n'hi havia hagut cap més amb presència, amb activitat i amb capacitat de proposta en tots els sectors socials, el PSUC, no podia jugar amb les mateixes cartes que la resta de forces polítiques perquè no estava legalitzat.

El fet que el PCE, unes setmanes abans, coincidint amb el Divendres Sant, hagués sortit a la llum legal, així com informacions fiables procedents de fonts autoritzades permetien a la direcció i a la militància confiar en la legalització i, consegüentment, en el dret a presentar-nos com a PSUC a les eleccions.

Aprentent sobre la marxa

Tanmateix, i com el temps se'n tirava a sobre i calia aprendre a fer una campanya electoral: redactar el programa, organitzar els mitings, fer les paperetes, distribuir-les, fer les llistes electorals, editar el programa i fulls més breus i sectorials, buscar adhesions de personalitats rellevants i publicitar-les, obtenir recursos econòmics extraordinaris, fer cartells i pancartes i penjar-los o enganxar-los, muntar actes en fàbriques i empreses, organitzar trobades amb sectors professionals, fer el porta a porta i

Amb la legalització, el PSUC va poder fer les seves propostes amb tota normalitat.

un munt de qüestions més, entre les quals, i no poc important, garantir tots els processos i mecanismes jurídics propis d'unes eleccions o realitzar les fotos i els spots publicitaris, en definitiva tot allò que avui ens sembla obvi i que tenim ben après, però que llavors era nou i desconegut, com que calia aprendre-ho, deia, el PSUC, des del mes de febrer havia organitzat en la clandestinitat un comitè electoral, que es reunia habitualment a un pis del carrer Castillejos de Barcelona, sota la presidència de López Raimundo i Gutiérrez Díaz i amb l'assessorament experimentat i eficaç d'un parell de "cari compagni" del PCI del Piemont, amb el qual el PSUC estava estretament vinculat.

Vaig formar part d'aquest comitè pel fet de ser vicedegana del Col·legi de Llicenciats i estar treballant políticament en el sector de professionals i allà vaig aprendre les beceroles de les cada vegada més complexes campanyes electorals.

Més enllà de les qüestions generals, recordo especialment algunes idees i recomanacions que encara avui segueixen essent vàlides: no gastar diners a embrutar els carrers amb fulletons que

ningú llegeix i llença per terra, prioritzar el porta a porta en els barris populars i tractar d'arribar a totes les cases, bé personalment i conversant amb les persones que hi viuen, bé deixant en les bústies personalitzades paperetes i un full clar sobre els nostres compromisos polítics, les paperetes del Senat amb les creus marcades de la nostra candidatura per evitar errors, garantir la presència d'interventores i interventors en totes les meses electorals i recollir l'acta de l'escrutini de cada mesa firmada per la Presidència -document imprescindible en cas d'impugnació-, fer una mostra de meses electorals en tota la circumscripció i obtenir-ne les actes per tal de poder anticipar de manera fiable els resultats, que cap militant o simpatitzant deixi escapar cap espai o cap possibilitat de guanyar un vot i, més endavant, de fidelitzar-lo, les eleccions, en el futur, es comencen a guanyar l'endemà mateix de les acabades de celebrar.

Canvi de mètodes

A partir del tres de maig, amb la legalització, aquestes reunions clandestines, a mitja veu i amb riguroses mesures de seguretat, deixaren d'existir per donar pas a una frenètica, sovint cridanera i sempre il·lusionada activitat dirigida, primer, des d'un pis legal de l'esquerra de l'Eixample i, més endavant, des de la seu del Comitè Central al carrer Ciutat.

Ni els entrebancs políticourídics, ni el joc brut de tota la dreta política i social, ni la inferioritat evident de recursos econòmics en relació amb les altres formacions que esdevindrien parlamentàries, ni el menysteniment sistemàtic de les empreses propietàries dels mitjans de comunicació aconseguiren d'evitar que el PSUC obtingués uns bons resultats en aquelles primeres eleccions, gràcies evidentment a la seva trajectòria i a la seva proposta política, però també i molt fonamentalment perquè en la campanya practicàrem amb escreix un eslogan que totes i tots ens crèiem "Tus manos tu capital". I si hi tornéssim? ■

■ El temps se'n tirava a sobre i calia aprendre a corre-cuita com es feia una campanya electoral, per bé que des del febrer ja funcionava un comitè electoral clandestí.

■ Ni els entrebancs que ens van posar, ni la manca de recursos, ni el joc brut de la dreta... res no va impedir que el PSUC obtingués uns grans resultats, fruit de 40 anys de lluita.

Recuperem la nostra història

Coincidint amb el dia de la República, el 14 d'abril, Iniciativa per Catalunya Verds i l'Institut per a la recuperació de la Memòria Històrica de la Fundació Nous Horitzons, van inaugurar un monòlit en memòria del militants del PSUC morts en la lluita anti-franquista per la Democràcia, les Llibertats nacionals de Catalunya i el Socialisme.

L'acte es va celebrar al Fossar de la Pedrera al cementiri de Montjuïc, on s'hi troben enterrats resistents anti-franquistes, entre ells el president de la Generalitat Lluís Companys. Van intervenir Miguel Núñez, històric dirigent del PSUC, Sergi de Maya, coordinador nacional de Joves d'Esquerra Verda, Maria Salvo, presidenta de l'Associació d'expresos polítics de Catalunya i Joan Saura, president d'ICV. Seguidament us reproduïm un extracte de les seves intervencions. ■

treball

ANY XI NÚM. 130 MAIG DE 2002

DIRECTOR: Josep Vendrell

REDACCIÓ: Enrike Esteve,

Àngels Manent i Jordi Pascual

MAQUETACIÓ: Jordi Pascual

i Enrike Esteve

FOTOS: M.J. Mora, Pérez Molinos

COL·LABOREN EN AQUEST NÚMERO:

Laia Berenguer, Leonor Borna,

Jaume Bosch, Antoni Gutiérrez Díaz,

Alfons Labrador, Joan Saura, Miguel Núñez,

Andreu Mayayo, Ignasi Riera, Rafael Ribó,

Maria Salvo, Jordi Borja, Matias Vives,

Jordi Solé Tura i Eulàlia Vintó

REDACCIÓ: Ciutat, 7 08002 Barcelona

TEL.: 93 301 06 12 FAX: 93 412 42 52

CORREU ELECTRÒNIC: treball@ic-v.org

WEB: <http://www.ic-v.org>

FOTOMECA: Abast IMPRESSIÓ:

Rotimprè DIPÒSIT LEGAL: B-36.406.91

EDITA: Fundació NOUS HORIZONS

(NIF: G-60193331)

Treball no es responsabilitza necessàriament de les opinions que expressen els articles signats.